

בעניין: האינטרס שלנו – הלובי שלך בכנסת, ע.ר. 580689131
ע"י ב"כ עוה"ד אלעד ירמיהו ו/או אח'
מרח' ישראל בן זאב 17/7, ירושלים מיקוד 9728117
טל': 0546-588170; פקס: 077-4704066; דוא"ל: eladm@our-interes.com
המבקשת;

בעניין: התאחדות מגדלי הבקר בישראל, אגודה חקלאית שיתופית מרכזית בע"מ
ע"י ב"כ עוה"ד רן שפרינצק ו/או ניר נורדן ו/או חי יפרח ו/או אח'
ממשרד ארדינסט, בן נתן, טולידאנו ושות', עורכי דין
מרח' ברקוביץ' 4, תל אביב – יפו 6423806
טל': 03-7770111; פקס: 03-7770101
העותרת בבג"ץ 1716/20;

ובעניין: המועצה לענף החלב בישראל, יצור ושיווק (חל"צ)
ע"י ב"כ עוה"ד שאול פלס ואח'
מרח' בלוך 2, תל אביב – יפו 64161
טל': 03-5240130; פקס: 03-5237530
העותרת בבג"ץ 1737/20
והמשיבה 3 בבג"ץ 1716/20;

- נ ג ד -

1. שר האוצר
 2. שר החקלאות
- ע"י פרקליטות המדינה
ממשרד המשפטים, ירושלים
טל': 073-3925059; פקס: 02-6467011

המשיבים;

בקשה מטעם עמותת "האינטרס שלנו – הלובי שלך בכנסת" להצטרף להליך במעמד "ידיד בית משפט"

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להתיר למבקשת, עמותת "האינטרס שלנו – הלובי שלך בכנסת (ע.ר.)" (להלן – "עמותת האינטרס שלנו"), להצטרף להליכים שבכותרת במעמד "ידיד בית משפט".

עוד מתבקש בית המשפט הנכבד לאפשר לעמותת האינטרס שלנו להגיש נייר עמדה מטעמה בהליכים שבכותרת ולטעון בפניו באשר לסוגיות העולות מהם.

ואלה נימוקי הבקשה:

א. פתח דבר

1. העתירות שבכותרת עוסקות בהחלטת שר האוצר לחתום על תיקון לצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (הוראת שעה מס' 3), התש"ף-2020 (להלן – "החלטת שר האוצר"). משמעות החלטת שר האוצר בפועל היא הסרת ביטול המכס על ייבוא חמאה לשנת 2020, ומטרתה המוצהרת היא סיום המחסור בחמאה שחל במשק הישראלי משך חודשים ארוכים לאורך שנת 2019, תוך צפי למחסור בשנת 2020.

2. העותרות עתרו לבית המשפט הנכבד בבקשה לבטל את החלטת שר האוצר, או למצער לשנותה לכזו שתהיה פוגענית במידה פחותה (כראות עיניהם) כלפי הציבור אותו הם מייצגים, הוא הצד היצרני הישראלי בשוק החמאה. עמדת המשיבים, שר האוצר ושר החקלאות, משקללת בתוכה את כלל האינטרסים – הן של הצד היצרני הישראלי, והן של הצד הצרכני. מכלול הטענות הנפרש לפני בית המשפט הנכבד בבואו לבחון את השארת החלטת שר האוצר על כנה יוצר משוואה לא מאוזנת: טיעוני היצרנים הישראליים ישנם; טיעוני המדינה, המאזנת בין הצד היצרני לצרכני, ישנם; אך טיעוני הציבור הרחב, הוא הצד הצרכני – אינם.

3. ככלל, בפני הרשויות פועלות קבוצות לחץ שונות בשלל כלים, בהם ארגונים מייצגים, מועצות, לוביסטים ועוד, ומטרתן אחת – קידום האינטרסים שלהן על פני אינטרסים של קבוצות אחרות, לעיתים גם על חשבון אינטרס הציבור הרחב. עמותת האינטרס שלנו היא עמותה רשומה ומאוגדת כדין, אשר הוקמה בכדי לייצג את האינטרס הציבורי בתהליכי קבלת ההחלטות אל מול הרשויות השונות באמצעות השתלבות בהליכים משפטיים, הגשת ניירות עמדה ולובי. את העמותה והוועד המנהל שלה מרכיבים שורה של מומחים בנושאי משפט, כלכלה, הגות ומדיניות, אשר פועלים בשם אותו אינטרס ציבורי. פעילות העמותה ממומנת אך ורק באמצעות חבריה, ובאמצעות כל אזרח אשר מבקש לסייע במימונה.

4. עמותת האינטרס שלנו סבורה כי הצגת עמדתה העצמאית, המקצועית והעניינית, שתפרוש בפני בית המשפט הנכבד את הטענות והאינטרס הציבורי שבפתיחת שוק החמאה השולחנית לייבוא חופשי, תעשיר את הדיון, תקדם אותו, תציג בפני בית המשפט הנכבד נקודת מבט חשובה ותסייע לו לעשות משפט. עמותת האינטרס שלנו תבקש להציג לבית המשפט עמדה לפיה הוזלת יוקר המחיה באמצעות פתיחת שווקים לתחרות ולייבוא ככלל, ובפרט בשוק החמאה השולחנית, היא אינטרס ציבורי רם מעלה, וכי ניתן, באמצעות כך, להביא לשינוי תפיסתי בביטחון התזונתי במדינת ישראל.

ב. מוסד "ידיד בית משפט"

5. מוסד ידיד בית משפט (Amicus Curiae) הוא אמצעי פרוצדורלי המאפשר למי שאינו צד ישיר להליך המשפטי להציג בפני ההרכב השיפוטי עמדה בעלת אופי מקצועי או עקרוני. מוסד ידיד בית המשפט נקלט בשיטת המשפט הישראלית כיציר פסיקתי, כאשר ההכרה המפורשת הראשונה בו ניתנה במסגרת מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 555 (1999) (להלן – "הלכת

קוזליי"), המהווה גם הלכה פסוקה בעניין זה. בסעיפים 42-45 לפסק דינו, פרש כבוד הנשיא דאז אהרן ברק את היסודות המשפטיים לקיומו של מוסד ידיד בית משפט, קבע כי לבית המשפט סמכות עקרונית לצרף גוף כידיד בית המשפט ופירט את הקריטריונים שעל הגורם השיפוטי לבחון בטרם הכרעה בבקשת הצטרפות כידיד בית המשפט:

"המוסד "ידיד בית-המשפט" מוכר בשיטות משפט שונות זה מאות בשנים [...] עיקרו הוא סיוע לבית-המשפט בסוגיה כלשהי, על-ידי מי שאינו צד ישיר לסכסוך הנדון. במקור היה מוסד זה כלי להצגת עמדה ניטרלית בלבד בהליכים, תוך סיוע אובייקטיבי לבית-המשפט. אך בהמשך התפתח המוסד "ידיד בית-המשפט" כצד להליך, שאינו דווקא ניטרלי ואובייקטיבי, אלא שהוא מייצג – מתוקף תפקידו או עיסוקו – אינטרס או מומחיות שמן הראוי שיישמעו בפני בית-המשפט בסכסוך ספציפי. כך, באותם המקרים שבהם קיים גורם שלישי – שאינו מעורב בסכסוך עצמו – ניתן יהיה לצרפו כ"ידיד בית-המשפט", אם יהא בנוכחותו בהליך כדי לתרום לגיבושה של ההלכה בעניין מסוים, זאת על יסוד הצגת מלוא העמדות הרלוונטיות בעניין הנדון ותוך מתן ייצוג ופתרון פה ודעת לגופים מייצגים ומקצועיים [...].

[...] בטרם תינתן לגוף או לאדם הזכות להביע עמדתו בהליך שבו אין הוא צד מקורי, יש לבחון את תרומתה הפוטנציאלית של העמדה המוצעת. יש לבחון את מהות הגוף המבקש להצטרף. יש לבדוק את מומחיותו, את ניסיונו ואת הייצוג שהוא מעניק לאינטרס שבשמו מבקש הוא להצטרף להליך. יש לברר את סוג ההליך ואת הפרוצדורה הנוהגת בו. יש לעמוד על הצדדים להליך עצמו ועל השלב שבו הוגשה בקשת ההצטרפות. יש להיות ערים למהותה של הסוגיה העומדת להכרעה. כל אלה אינם קריטריונים ממצים. אין בהם כדי להכריע מראש אימתי יהא מן הדין לצרף צד להליך כ"ידיד בית-המשפט", ומתי לאו. בה בעת, יש לשקול קריטריונים אלה, בין היתר, טרם יוחלט על צירוף כאמור."

6. לאורך השנים השתרשה הלכת קוזלי והקריטריונים שנקבעו על ידי כבוד הנשיא ברק בפסיקות בתי המשפט. כך, על בסיס קריטריונים אלה, בית המשפט העליון התיר צירופם של גופים שונים כידידי בית המשפט, וראו למשל: ע"פ 111/99 שורץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 241 (2000), שם הותר לסניגוריה הציבורית להצטרף להליך; ע"א 11152/04 פלוני נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (פורסם בנבו, 4.4.2005), שם הותר לעמותת מוקד הסיוע לעובדים זרים ולקרבתות סחר בבני אדם ולקליניקה למאבק בסחר בנשים מהאוניברסיטה העברית להצטרף להליך; דנ"א 5712/01 ברזני נ' בזק, חברה ישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נו(6) 922 (2002) (להלן – "עניין ברזני"), שם הותר למועצה הישראלית לצרכנות להצטרף להליך.

ג. התאמת עמותת האינטרס שלנו לשמש כידידת בית משפט

ג(1). מהות הסוגיות העומדות לפתחו של בית המשפט הנכבד

7. כאמור, העתירות שבכותרת עניינן החלטת שר האוצר ביחס לביטול המכס על ייבוא חמאה לשנת 2020. על מנת לסבר את האוזן, ומבלי למצות, לתוצאות של הליך הייבוא החופשי השלכות רוחב על השוק, אשר באות לידי ביטוי בכיס הצרכן הפשוט: פתיחת השוק לייבוא באמצעות הורדת המכס הביאה לכך שלא רק שכיום אין עוד מחסור בחמאה שולחנית, אלא שמגוון החמאות המשווקות לצרכן עלה, ומחיר החמאה לא התייקר. עקב העובדה שבשנים האחרונות חל גידול

מתמיד בביקוש ובצריכת החמאה השולחנית בישראל, ושהצורך בהיצע מגוון ותמידי של חמאה שולחנית יגבר, הרי שלפסיקת בית המשפט הנכבד בעתירות שבכותרת תהיינה השלכות רוחב על מגוון החמאה, כמות החמאה וכן על מחיר החמאה השולחנית בישראל. מובן שלציבור הרחב יש אינטרס משמעותי בעיצוב רכיבים אלה.

8. עמותת האינטרס שלנו סבורה כי הצעת העותרות, לפיה יש לאפשר ייבוא חמאה רק על ידי יצרני החמאה הישראליים (בהם המחלבות), וללא פיקוח מחירים, היא דה-פקטו יצירת קרטל מזיק שיפגע קשות בצרכני החמאה השולחנית בישראל – הן בכמות החמאה, במגוון החמאה ובמחיר החמאה המוצעת למכירה. בניגוד לטענות העותרות, עמותת האינטרס שלנו סבורה כי אין הן עתידות להפסיד מהשארית הצו על כנו ממספר סיבות: (א) מחיר החלב לרפתנים נקבע על ידי המדינה ואינו צפוי להשתנות כתוצאה מחשיפה של שוק החמאה לייבוא חופשי (עובדתית, זה המצב כיום); (ב) לטענת העותרות, כמות החלב המיוצרת הינה פונקציה של הביקוש לחלב ניגר ולחלבונים ואינו מושפע מהביקוש לשומני חלב. לפיכך, הפגיעה הצפויה בכמות החלב המיוצרת והנמכרת בארץ צפויה להיות מזערית, ואף אפסית; (ג) מכל 12 מיליון ליטרים חלב מייצרים כ- 500 טון חמאה.¹ כלומר, לשם ייצור כ-6,000 טון חמאה מקומית המיוצרת כיום נדרשים כ-144 מיליון ליטרים של חלב, שהם כ-9.7% מסך מכסות ייצור החלב לשנת 2020; (ד) שוק החמאה המקומי ימשיך להתקיים, ואף צפוי להתייעל כתוצאה מהתחרות הבריאה שתבוא יחד עם ייבוא מגוון חמאות שולחניות.

9. עמותת האינטרס שלנו סבורה בנוסף כי טענת העותרות לפיה ניתן להתגבר על המחסור בחמאה באמצעות שינוי שיטת חלוקת המכסות אינה נכונה. לראיה, במהלך שנת 2019, שונתה שיטת חלוקת המכסות מספר פעמים ללא הועיל. לו היה מדובר במחסור רגעי, הרי שניתן לשקול האם יש בידי שינוי בשיטת חלוקת המכסות בכדי למלא את המחסור, אולם ככל שמדובר במחסור מתמשך, ובשיטת חלוקת מכסות ששונתה מספר פעמים, הרי שניכר שישנו כשל מהותי בעצם שיטת חלוקת המכסות ולא באופן חלוקתן.

10. עמותת האינטרס שלנו תבקש לטעון כי המחסור בחמאה אינו תולדה של עליה בביקוש לחמאה בלבד אלא אף תולדה של צמצום מכוון של מכסות ייצור החלב. מכסות ייצור החלב לשנת 2020 קוצצו נכון לכתיבת שורות אלו ב-2% ביחס למכסות החלב אשתקד, ומועצת החלב אף הותירה פתח לקיצוץ 2% נוספים עוד בשנה הנוכחית.²

11. עמותת האינטרס שלנו תבקש לטעון בנוסף כי לבד מסוגיית המחסור, סוגיה חשובה נוספת היא סוגיית יוקר המחיה. מחיר החמאה העולמי תנודתי, והוא מושפע ממגוון רכיבים כגון עלות המזון, אקלים, עלות בשר למאכל וכדומה. עד שנת 2018 מחיר החמאה העולמי היה גבוה מהמחיר המפוקח בארץ,³ אולם במוצע, בשנת 2019 מחיר חמאה מיובאת היה נמוך בכ-32% ממחיר

¹ לפי "עמדה מקצועית לכוונת שר האוצר לפתיחה מלאה ליבוא לא מבוקר של חמאה" מיום 31.12.2019 מטעם משרד החקלאות.

² החלטות וועדת המכסות (חלב בקר) בישיבתה מיום 1.1.2020 (ישיבה מספר 1/20).

³ ניתוח שוק החמאה ברשתות המזון בישראל, ד"ר זיו בר נחום ואז אוסמן, משרד החקלאות, אפריל 2019: https://www.moag.gov.il/yhidotmisrad/research_economy_strategy/weekly_reports_Veg_fruits/Documents/Butter_Market_in_Israel.pdf.

החמאה המקומית,⁴ וכיום הוא נמוך בכ-50%.⁵ ביטול המכס בייבוא חמאה עשוי להשפיע על כיסם של משקי בית רבים בישראל, וגם בעניין זה ראוי שישמע האינטרס הציבורי.

12. עמותת האינטרס שלנו תבקש להציג לבית המשפט הנכבד את עמדתה המקצועית, המפורטת והמנומקת ביחס לכל אחד מהרכיבים שצוינו לעיל, על מנת שבית המשפט הנכבד יוכל לשקלם בכובד ראש בטרם מתן החלטתו בעתירות, תוך מתן דגש על האינטרס הציבורי שבפתיחת שוק החמאה לייבוא חופשי ושמירה על המגוון, הכמות ומחיר החמאה השולחנית.

ג(2). מומחיות עמותת האינטרס שלנו

13. כמפורט לעיל, עמותת האינטרס שלנו הוקמה על מנת להביא את קולו ולייצג את אינטרס הציבור הרחב אל מול הרשויות עובר לקבלת החלטות משמעותיות המשפיעות עליו. בהלימה למטרותיה, העמותה ממומנת באמצעות מימון המונים על ידי מאות תורמים באמצעות הוראות קבע, והיא מחויבת לדאוג ולפעול למען קידום אינטרס הציבור. ההחלטות על המטרות שיקודמו נעשות באמצעות הצבעה דמוקרטית ומפוקחת של חברי ותורמי העמותה. בין חברי העמותה וחברי הוועד המנהל שלה ניתן למצוא כלכלנים, משפטנים, חוקרים, אנשי הגות ומדיניות מתחומים ציבוריים הנוגעים לפעילות העמותה, אשר כולם מוצגים באופן שקוף לחלוטין לציבור בכלל ולקהילת התורמים בפרט באתר העמותה.⁶

14. אחד הנושאים בהם בחרה העמותה לעסוק הוא הוזלת יוקר המחיה באמצעות פתיחת שווקים לתחרות ולייבוא. העמותה ביצעה מחקר מקיף בנושא, עמדה על היתרונות והחסרונות שבפתיחת שוק המזון לתחרות ולייבוא ככלל, ולאחרונה גם בנושא פתיחת שוק הביצים לתחרות בפרט. מעבר לכך, העמותה פועלת בימים אלו להובלת שינוי גישה עמוק בתפיסת הביטחון התזונתי של ישראל. כחלק מפעילותה הובילה העמותה קמפיין לפתיחת שוק החמאה לייבוא, אשר כלל פרסום ניירות עמדה, מאמרים בתקשורת ועצומות מיילים עליה חתמו למעלה מאלף צרכני חמאה שולחנית.

15. מנכ"ל העמותה, מר אלעד מלכא, הינו כלכלן בעל פעילות ציבורית ענפה: חבר מועצת העיר ירושלים, מרצה לכלכלה במכינות קדם צבאיות ולשעבר מנכ"ל האגודה לזכות הציבור לדעת. מר מלכא הוביל את החקיקה לפתיחת שוק הטלוויזיה לתחרות, לביטול חוק הספרים ולמסלול עוקף קרנות הקולנוע, וכן הוביל קמפיין לשבירת מונופול אגד בירושלים. ניסיון זה מקנה לו את הידע והניסיון המקצועי לניתוח סוגיות מדיניות ולקידום מדיניות מול רשויות שונות.

16. עמותת האינטרס שלנו היא גוף עצמאי ומקצועי שאינו כפוף לרשויות או לבעל עניין כשלהו. העמותה תבקש להציג לבית המשפט הנכבד נקודת מבט צרכנית אובייקטיבית ועצמאית של הסוגיות הנדונות, אינטרסים שטרם הוצגו, ותבהיר את הצורך בפתיחת שוק החמאה לייבוא אף

⁴ שינויים במחירי החמאה : globaldairytrade.info/en/product-results/butter.

⁵ מחיר חמאה אמריקאית לדוגמה נסחר בכ-3,346\$ לטון, שהם כ-1.5 ש"ח ל-100 גר':

https://www.clal.it/en/?section=panoramica_prezzi&prodotto_tabella=butter&zona=W&title=Butter ; המחיר המפוקח בארץ עומד על 2.9 ש"ח ל-100 גר' עבור קמעונאים :

http://economy.gov.il/Trade/PriceControl/Pages/Regular_Butter.aspx.

⁶ ראו : <https://our-interes.com/our-story/>

כדרך קבע (קל וחומר במסגרת הוראת שעה המתוחמת בזמן). על כן, עמותת האינטרס שלנו סבורה כי הצגת עמדתה העניינית תתרום לדיון ותסייע לבית המשפט הנכבד לעשות משפט. לבית המשפט הנכבד אינטרס בדיון מקיף ככל האפשר בסוגיות משמעותיות אלה, לשם חתירה להשגת ההכרעה הנכונה ביותר עבור כלל הציבור.

ד. הצדדים להליכים

17. התאחדות מגדלי הבקר בישראל, אגודה חקלאית שיתופית מרכזית בע"מ, הגישה עתירה מטעמה במסגרת בג"ץ 1716/20. המועצה לענף החלב בישראל, יצור ושיווק (חל"צ), הגישה עתירה מטעמה במסגרת בג"ץ 1737/20. העותרות, המהוות את הצד היצרני בשוק החמאה בישראל, מיוצגות על ידי עורכי דין מטעמם, אשר מייצגים את ענייניהן והאינטרסים שלהן באופן פרטני. שר האוצר ושר החקלאות מיוצגים על ידי פרקליטות המדינה, והם מציגים עמדה מאוזנת המשקללת לתוכה כל האינטרסים של כלל הצדדים הנוגעים לעניין ומושבים בישראל.
18. נוכח העובדה שההכרעה בעתירות אלה בעלת השפעות והשלכות על הציבור הרחב, אשר האינטרסים שלו אינו מיוצגים בהליך באופן עצמאי, עמותת האינטרס שלנו סבורה כי צירופה להליכים יתרום תרומה משמעותית לדיון.

ה. השלב בו מוגשת הבקשה

19. בקשה זו מוגשת לאחר שבית המשפט הנכבד הכריע ודחה בקשות לצווי ביניים אותן הגישו העותרות בהליכים שבכותרת. משהגיע העת לדון בעתירות לגופן, ובטרם ניתנה ביחס לעתירות אלו החלטה כלשהי לגופו של עניין, קם הצורך להציג עמדה מקצועית ביחס לאינטרס הציבור הרחב ביחס לפתיחת שוק החמאה השולחנית לייבוא חופשי.
20. עמדה וטענות מקצועיות דוגמת אלה שמבקשת עמותת האינטרס שלנו להציג בפני בית המשפט הנכבד טרם הועלו (אף אם חלקן באופן חלקי וחסר), ולכן אין בהן כדי לסרב את הדיון או לפגוע ביעילותו. עמדה זו תפרוש בפני בית המשפט הנכבד את התמונה המלאה, תאזן את משוואת הטיעונים והשיקולים בין הצדדים, ותסייע לבית המשפט הנכבד לגבש הבחנה רחבה, אובייקטיבית ונכונה לגבי הסוגיות שלפתחו.

ו. סוף דבר

21. לאור קיומם של הקריטריונים שקבעה הפסיקה לעניין צירוף גוף להליך כידיד בית משפט בענייננו, ומכל טעם אחר שימצא לנכון, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את בקשת עמותת האינטרס שלנו, לצרפה להליך במעמד ידידת בית משפט, להציג עמדה מטעמה ולטעון בפניו.

אלעד ירמיהו, עו"ד
מ.ר. 76796

בא כוח עמותת האינטרס שלנו – הלובי שלך בכנסת (ע.ר.).

.3.5.2020